

Brez novih idej

V Bonnu je bil te dni 14. kongres krščansko-demokratske zveze (CDV), najmočnejše in vodilne zahodnonemške stranke. Na tem občnem zboru se je od aktivnega političnega življenja dokončno poslovil bivši kancler Konrad Adenauer, ki je bil v povojnem času strankin predsednik. Toda tudi drugače pomeni ta kongres preobrat v zahodnonemški politiki, ker je potrdil, da se je tamkajšnji vodilni kader pomladil in da je stopila v ozadje vrsta starejših politikov, ki so doslej imeli glavno besedo v javnem življenju.

Bivši kancler Adenauer, ki je bil pred kratkim v Parizu, kjer mu je De Gaulle izročil visoko odlikovanje, je v svojem govoru preselel zborovavce in tudi politične opazovavce z izjavo, v kateri je rečeno, da je treba tudi Sovjetsko zvezo prištevati med miroljubne države, kar je dokazala s svojim posredovanjem v sporu med Indijo in Pakistanom. Politični opazovavci trdijo, da je tu čutiti vpliv De Gaullovih naziranj in stališč, ki jih želi francoski predsednik po Adenauerju posredovati tudi nemškimi politikom.

Kancler Ludwig Erhard, ki je na kongresu nastopil po Adenauerjevem govoru, je večino svojih izvajanj posvetil prav zunanepolitičnim vprašanjem in hotel s tem prav gotovo odgovoriti bivšemu kanclerju. Glede sovjetskega posredovanja v indijsko-pakistanskem sporu je dejal, da gre gotovo za upoštevanja vredno dejanje, ki pa ga ne smemo precenjevati in smatrati za nekakšen preobrat v sovjetski politiki. S tem dejanjem je Sovjetska zveza po Erhardovem mnenju hotela predvsem ohraniti svoj vpliv v Aziji in prehiteti Kitajce.

«Mi vsi — ie dejal Erhard — bi bili zelo veseli, če bi Sovjeti pokazali enako prizadevanje tudi v Evropi. V srednji in vzhodni Evropi ima Sovjetska zveza priložnost, da dokaže, kako se ie njena politika spremenila. Če resnično želi mir, naj Sovjetska zveza prizna nemškemu narodu pravico do samoodločbe, naj spoštuje načelo nevmešavanja v zadeve drugih narodov, naj upošteva, da so se Nemci odpovedali politiki nasilja, in naj opusti sedanje metode, zaradi katerih je Nemčija danes umetno razdeljena na dva dela.» Dokler se to ne zodi, ie naivno misliti, da se je sovjetska politika v zadnjem času bistveno spremenila — ie pristavil Erhard v očitni polemiki z Adenauerjem.

Zahodnonemški kancler ie še poudaril, da ie prvi cilj vlade ohranitev miru, in ie v tej zvezi napovedal, da ie njegova vlada pripravila »mirovno ofenzivo«, kar bo dokazala s posebno spomenico, ki ie bo poslala vsem državam, s katerimi ima Zahodna Nemčija diplomatske stike.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZDRAVJE SLOVENSKEGA NARODA

V zadnjih letih je bilo slišati v slovenski javnosti mnogo tožb, da življenjska sila slovenskega naroda pojema, ker se nam rodi vedno manj otrok. In te tožbe so bile upravičene. Leta 1960 je znašala rodnost v Sloveniji (živorojenih otrok na tisoč prebivavcev) komaj 17,6, kar je že zelo malo in Slovenija (in naša manjšina v tem gotovo ni bila na boljšem; prej na slabšem) se je s tem uvrstila že med narode z najnižjo rodnostjo v Evropi in na svetu. Seveda so bili nekateri evropski narodi še za slovenskim narodom, toda to so bili številnejši in v političnem in gospodarskem pogledu močnejši narodi, ki si lažje privoščiijo tako depresijo v svojem razvoju in jo tudi lažje ozdravijo, če se jim zahoče. Pri slovenskem narodu pa je tista nizka rodnost povzročala skrbi, ker se je zdelo, da se v njej kaže usihanje življenjske sile in življenjske volje našega naroda in predvsem njegovo nezaupanje v bodočnost.

KAJ BI POMENILA OSTARITEV NARODA

Oglasili so se ljudje, ki jim je pri srcu usoda našega naroda, in začeli svariti in dokazovati, kam nas bo kot narod pripeljalo tako malodušje in tako preziranje življenja. Opozarjali so na to, da se z nižanjem rodnosti začnejo nabirati vedno večje plasti starih ljudi, ki niso več sposobni za ustvarjalno delo in ki jih tudi ne bi smeli več siliti k delu, ker so potrebni počitka, ki so si ga tudi zaslužili. Toda manjše število mladih in za ustvarjalno delo sposobnih ljudi pomeni, da bi odpadlo na vsakega od njih težje breme vzdrževanja starejših generacij, v obliki vedno večjih davkov in socialnih dajatev, za pokojnine, bolnišnice, domove onemoglih, zdravila, itd. Po drugi strani pa pomeni manjšanje števila mladih generacij, da bi morale precejšnje število učiteljev, otroških negovalk itd. menjati poklic, ker bi ne bilo več dovolj otrok, da bi jih učili in negovali. Hkrati pa bi odpadlo na vsakega otroka več stroškov za šolanje in zdravstveno nego, ker šolskega aparata vendarle ni mogoče poljubno znižati in obubožati.

KULTURNA ŠKODA

Od manjšega števila mladih generacij pa bi utrpela veliko škodo tudi narodna kultura. Manjše število mladih ljudi pomeni manjše naklade knjig in listov, manj talentov in manj stvaritev. Seveda to ne velja samo za kulturo, ampak za vsa področja narodnega ustvarjanja in uveljavljanja, od športa do gospodarstva.

Manjšanje narodnega števila pa bi naš narod tudi politično slabilo. Tu ne gre samo za absolutno manjšanje števila Slovencev, ampak tudi za zaostajanje za drugimi

narodi zaradi prepočasnega naraščanja. Zmanjšanje števila Slovencev, ali prepočasno naraščanje in zaostajanje za drugimi bi pomenilo, da bi imel naš narod v družbi evropskih narodov vedno manjši politični vpliv in veljavo, tako v mednarodnem okviru kakor tudi v okviru države, v kateri živi. Odstotek slovenskega prebivalstva bi se zaradi premajhnega števila rojstev neprestano krčil; in zares se je krčil, tako zelo, da smo si lahko že izračunali, kdaj bodo predstavljali Slovenci v Jugoslaviji le še polovico toliko odstotkov prebivalstva, kot v tem desetletju. Kaj pa pomeni manjšanje števila otrok za našo manjšino, niti ni treba šele dokazovati.

PROTI MORITVI NEROJENIH

Najodločneje in najostreje pa so nastopili opominjevalci našega naroda proti moritvi nerojenih. Ta množični zločin se je začel pred leti vedno bolj udomačevati v slovenskem narodu. »Odpravljati« je postalo nekaj tako vsakdanjega in samo po sebi razumljivega, kakor zdravljenje prehlada ali kvečjemu operacija slepiča. Zdelo se je, kakor da je zagrabil slovenske ljudi nekak bes samouničevanja in kakor da so zasovražili življenje kot tako.

OBRAT NA BOLJE

Toda najnovejši statistični podatki, ki jih povzemamo iz prve letošnje številke »Mesečnega statističnega pregleda SR Slovenije«, so tolažljivi. Pokazali so nam, da se ie nižanje odstotkov rodnosti v Sloveniji ustavilo in da se rodnost spet veča. Lansko leto (I. 1965) je znašala 18,8‰ (za enajst mesecev), s čimer se ie slovenski narod že odmaknil od skupine evropskih narodov z najnižjo rodnostjo in se pridružil tistim narodom, ki kažejo še krepko življenjsko silo. Število prebivalstva se ie lani povečalo v Sloveniji (s prirastkom iz rojstev) za nekaj nad 31.000 duš, tako da ie znašalo ob koncu leta približno 1.660.000 duš. Leto prej ie znašalo 1.630.550, leta 1960 pa 1.592.180. V petih letih ie torej narastlo za približno 70.000 duš, to ie za toliko, kolikor ie znašala pred nekaj desetletji vsa slovenska manjšina na Koroškem, ali kolikor znaša morda danes slovenska manjšina v Italiji (brez prebivalstva Beneške Slovenije).

NOVO ZAUPANJE V BODOČNOST

S tem razveseljivim obratom na bolje ie slovenski narod pokazal, da ima zaupanje v bodočnost, in prepričani smo, da bo bodočnost to zaupanje upravičila. Slovenski narod danes ni na koncu, ampak na začetku svojega zgodovinskega vzpona. Svojo pravo zgodovinsko vlogo bo šele odigral. Če

(Nadaljevanje na 9. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 27. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pri-gode Huckleberryja Finna«. Napisal Mark Twain, prevedel Pavel Holeček, za radio dramatisiral Jožko Lukeš. Četrty del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »Ljubezenska pisma«, drama v treh dej., napisal Gherardo Gherardi, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravlja Sergij Vesel; 19.00 Dve sto let valčkov; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Zma je finila«. V starih časih; 22.10 Cerkevna in nabožna dela italijanskih skladateljev.

• PONEDELJEK, 28. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za srednjo šolo); 12.15 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole (Za srednjo šolo); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.00 Vinko Beličič: »Tavčarjev vrhunec v »Cvetju v jeseni« in v »Visoški kroniki«; 19.30 Postni govori: Msgr. Jože Jamnik »Ubogljivost«; 21.00 Gaetano Donizetti: »Lucia di Lammermoor«, opera v treh dejanjih.

• TOREK, 29. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Zima je finila«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 18.50 Paul Whiteman in njegov orkester Charleston; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar; 22.55 Nova glasba.

• SREDA, 30. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.35) Knjižne novice - Franc Jeza: »Luigi Malerba in njegova knjiga: »Il serpente«; 23.00 Izvajavci jazza: Kvartet Milta Jacksona.

• ČETRTEK, 31. marca, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Klasiki moderne glasbe; 19.05 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše, pripravila Kasulja Simoniti; 21.00 »Botrova družina«, igra v treh dej., napisal Giacinto Gallina, prevedel Rado Raubar. Igra RO., režira Jcže Peterlin; 22.45 Slovenski solisti.

• PETEK, 1. aprila, ob: 11.35 Radio za šole (Za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (Za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravila Dragotin Cvetko; 18.50 Skladbe Johna Dowlanda; 19.00 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Stefan Bukovec: »Arabska manjšina v Izraelu«; 19.15 Zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.30 Postni govori - G. Franc Vončina: »Spokornost«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Iz zgodovine sodobnih političnih strank - Umberto Segre: (6) »Doba socialističnih strank«; 22.20 Godalni ansambel in zbor Cambridge; 23.00 Francesco Albanese poje italijanske romance.

• SOBOTA, 2. aprila, ob: 12.00 Kulturni odmevi; 15.00 Glasbeno oddajo za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan, oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe iz druge svetovne vojne - Giampiero Carocci: »Proti Florenci«; 17.20 Skala in ladja. Komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnem letu; 17.30 Sirimo obzorja: »Razvoj moderne krščanske arhitekture«, napisal Rafko Vodeb; 17.45 Koncert mladinskega zbora iz Trnovega pri Ljubljani; 18.30 Panorama jazz; 19.15 Družinski obzornik, pripravila Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice, vodi Fran Valentičič; 21.00 Jezusovo javno delovanje, trpljenje in smrt; 21.40 Vabilo na ples; 22.30 Ludwig van Beethoven: Trojni koncert v c duru, op. 56.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. marca, nedelja: Rupert
28. marca, ponedeljek: Janez
29. marca, torek: Ciril
30. marca, sredo: Branimir
31. marca, četrtek: Benjamin, Modest
1. aprila, petek: Bogomila, Hugon
2. aprila, sobota: Franc

ZGODOVINSKI OBISK

Velikansko pozornost je vzbudil v evropski javnosti obisk primasa anglikanske Cerkve, canterburyskega nadškofa dr. Michaela Ramseya, pri papežu. V sredo je imel dva razgovora s papežem Pavlom VI.

To je prvi obisk glavnega predstavnika anglikanske Cerkve pri papežu, odkar so se anglikanci pred stoletji ločili od rimske Cerkve.

Anglikanski primas je ob tej priložnosti naglasil, da so sicer hude ovire za ponovno združitev obeh Cerkva in da je ta cilj še daleč, vendar pa je treba iskati enotnost v resnici in svetosti.

LONEC KISA IN BONBONCEK

Britanski zunanji minister Stewart je po zasedanju zahodno-evropske zveze v Londonu napovedal, da bodo v kratkem obnovili pogajanja za pristop Velike Britanije k Evropski gospodarski skupnosti. Pogajanja so prekinili januarja 1963, ko je francoska vlada postavila veto proti britanskemu pristopu. Zdaj je veto umaknila, najbrž zato, da bi zaveznikom »osladila« lonec kisa — svoj izstop iz Severnoatlantske zveze.

Britanska vlada bo na pogajanjih, ki bodo čez nekaj tednov, skušala zavarovati koristi svojega kmetijstva in interese Commonwealtha in Svobodnega trgovinskega področja (EFTA). Težave bodo zlasti s kmetijstvom, za katero laburisti še dalje zahtevajo podpore in zajamčene cene. Podobne težave so v okviru Kennedyeve runde, kjer se pogajajo Združene države in Evropska gospodarska skupnost.

Zadnja leta je zunanja trgovina Velike Britanije s področjem funta šterlinga padala, medtem ko je z Evropsko gospodarsko skupnostjo naraščala.

BREZ NOVIH IDEJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Glede evropskega sodelovanja je Erhard dejal, da bo njegova vlada naredila vse, kar je potrebno, da pride do Združene Evrope, katere sestavni del mora postati tudi Velika Britanija, da se zagotovi ravnovesje med posameznimi državami članicami. Nekoliko nejasen pa je bil kancler o vprašanju Atlantskega zavezništva. Iz njegovih izjavanj je le razvidna želja, da bi Francija ne izstopila iz te zveze.

Čeprav načelno ni mogoče Erhardu in njegovim tovarišem zanikati pravice, da se vzemajo za rešitev glavnega nemškega vprašanja, to je razdelitve Nemčije na dve državi, se nam vendarle zdi, da so bila njegova izjavanja na kongresu preveč pristranska in preprosta. Neobjektivno in nepošteno je namreč pripisati vso krivdo za sedanji nemški položaj samo Sovjetski zvezi in trditi, da je samo od njene volje odvisna pravična rešitev nemškega vprašanja. Dejstvo je, da je Sovjetska zveza ena izmed svetovnih velisil in ima zato določene obveznosti in interese, ki presegajo meje srednje in vzhodne Evrope. K obravnavanju nemškega vprašanja je treba torej pristopiti s širšega stališča, ne pa jemati v poštev samo ozkih koristi nemškega naroda, kot bi želel Erhard.

Na kongresu krščanskodemokratske zveze smo pogrešali prav določenih novih političnih prijemov in novih idej, zaradi česar bi lahko trdili, da v zahodnonemški politiki ni bistvenih sprememb, čeprav je politično vodstvo prešlo v roke mlajših ljudi.

Tudi papež je poudaril zgodovinski namen tega srečanja. Rekel je da je treba zdaj preučiti vprašanja, ki zadevajo združitev, brez ošabnosti in v duhu bratovske ljubezni med kristjani.

VOLITVE NA FINSKEM

V nedeljo so imeli na Finskem volitve v novi državni zbor. Volivni izidi so marsikoga presenetili. Doslej so bile na vladi sredinske stranke. Pri nedeljskih volitvah so pa zmagale levičarske. Socialni demokrati so si izvojevali od 200 sedežev kar 55, medtem ko so jih imeli poprej le 38. Komunistična stranka in socialistična zveza, ki je nekak njen privesek, imata 49 poslancev.

Nesocialistične stranke, ki so imele v prejšnjem parlamentu 113 poslancev, jih imajo sedaj le 96. Zato bodo morale iskati zvezo z levico.

Novice po svetu

Kongovski predsednik Mobutu je sam prevzel vso oblast v Kongu in razpustil parlament. Po vojaških udarih se začelja v Afriki tudi doba vojaških diktatur.

V Sarajevu so občutili v ponedeljek in torek nekaj močnih potresnih sunkov, ki so povzročili paniko med prebivavstvom. Mnogi so prenočili na prostem.

Tudi na Kitajskem so imeli hud potres, ki so ga zaznamovali potresomerne aparati tudi v Trstu. Toda kitajska uradna poročila ga ne omenjajo. Zvedelo pa se je, da je posebno hudo prizadelo ozemlje, na katerem živi okrog 300.000 ljudi.

Voditelj hrvaških komunistov dr. Vladimir Bakarić je izjavil v nekem intervjuju, da je problem »mednacionalnih odnosov« v Jugoslaviji vsaj problem št. 2 (po reformi) v Jugoslaviji, in lahko postane tudi št. 1.

Pri upravnih volitvah 12. junija bodo najbrž nastopili italijanski socialisti in socialni demokrati že z enotnimi listami kandidatov, kot je izjavil tajnik socialistične stranke De Martino.

Slovenska podjetja protestirajo proti novemu odloku Jugobanke, po katerem jim bo ostalo še manj deviz. »Delo« da jasno razumeti, da bi bilo treba zamenjati vodstvo Jugobanke, ker ovira izvoz.

Končno so našli vodikovo bombo ob španski obali. Odkril jo je neki ribič. Zdaj jo bodo skušali previdno dvigniti, da jim ne — eksplodira. Leži v globini 700 m.

Od petka do nedelje bodo mednarodne skakalne tekme na prenovljeni mamutski skakalnici v Planici. Jugoslavijo bodo zastopali »smučarski letalci« Oman, Jurman, Mesec, Štefančič, Strucelj (19 let), Pečar, Zajc in Eržen.

Te dni je praznoval 25-letnico svojega umetniškega dela operni pevec Miro Gregorin v Mariboru. Jubilej je praznoval z naslovno vlogo v Masseneti operi »Don Kihot«, ki so jo zdaj prvič uprizorili v Mariboru.

Izšla je nova, šesta številka revije »Mladje«, ki jo izdajajo mladi slovenski izobraženci in študentje na Koroškem. Številka šteje 136 strani in pri naša leposlovje in eseje, pa tudi razprave, ki obravnavajo razmere na Koroškem in so izredno zanimivi in aktualni.

„Izginjanje“ vagonov na švedskih železnicah

Svoj čas so uživali skandinavski narodi, vsaj pri nas Slovencih, sloves izrednega poštenja. Govorilo se je, da človek lahko pozabi kakršnokoli stvar na klopi v parku, pa jo bo gotovo spet našel tam, in podobno. Toda to je veljalo najbrž za nekdanje čase, ali pa je bilo že tedaj pravljica, ker ljudje so v bistvu pač povsod v civiliziranem svetu enaki. Dejstvo je, da imajo danes kriminalne policije na Švedskem, Norveškem, Danskem in Finskem veliko opravka tako s tatovi kot z roparji, morilci, mladimi razgrajaci, pretepači, vohuni in še vsake druge vrste zločinci. Pred nekaj leti je v Oslu ali v Stockholmu vsako noč na desetine avtomobilov menjalo posestnike, po »zaslugi« mladinskih tatinskih tolpe. Zdaj pa »nastopajo« tolpe mladinskih pretepačev.

Pred malo več kot enim mesecem so ukradli neznanca na Danskem dojenčka in policija ga še doslej ni našla. Srečneje se

je končal pred dnevi »rop« 5-mesečnega dojenčka v Stockholmu. Njegova 22-letna mati je pustila svojega prvorojenčka samo za hip v vozičku v veži, da je skočila še po neko stvar v stanovanje. Ko se je vrnila, vozička z otrokom ni bilo več. Zavpila je od groze in takoj je bila mobilizirana vsa stockholmska policija. Na stotine policistov je začelo raziskovati ulice v tamkajšnji okolici in opazovati ljudi z majhnimi otroki. Otroka pa sta našla dva 12-letna šolarja v veži neke bližnje hiše. Mirno je spal v svojem vozičku. Izkazalo se je, da ga je odpeljala neka 7-letna deklica »malo na sprehod«, pa je pozabila, v kateri veži si ga je »izposodila«. Ves Stockholm si je oddahnil.

Manj nedolžna »izginotja« pa so tista, ki so se dogajala zadnje tedne na švedskih železnicah. Kar po vrsti so namreč izginjali železniški vagoni, ki so bili naloženi s kakim dragim tovorom. Največkrat je šlo za vagon, ki so prevažali kako dragoceno blago, ki so ga švedske izvozne industrije pošiljale kupcem na evropski celini. Vse iskanje takih »izginulih« vagonov ni nič zaleglo. Stvar je dosegla višek, ko je pred kratkim izginil cel vlak, ki je vozil celulozo iz tovarn v mestu Piteo v Göteborg, kjer sta čakali dve ladji, da jo naložita za papirnice v Franciji in Belgiji. Vlak s 35 vagoni pa je izginil. Vse iskanje ni nič pomagalo. Nikjer na železnici niso imeli niti pojma, kje bi bil. Končno so odkrili posamezne vagon na stranskih tirih raznih nepomembnih postaj. Tam bi bili morali verjetno »počakati«, da jih raztovori kdo drug in se polasti

tovora ter ga sam proda naprej. Tokrat se zadeva ni posrečila, toda posrečila se je očitno v mnogih drugih primerih, kajti prav tako je izginilo že na stotine vagonov z vsakovrstnim industrijskim blagom, na katero zastoj čakajo naročniki v celi vrsti evropskih držav.

Pri vsem tem je zanimivo še to, da so našli izginuli vlak s celulozo šele potem, ko se je končno zganilo glavno ravnateljstvo švedskih železnic in odredilo pravi lov za vagoni, od postaje do postaje. In za to se je odločilo šele potem, ko so vzeli vso zadevo v roke časnikarji. Časnikar Christian Hedlund, eden od urednikov švedske televizijske rubrike »Aktuellt«, si namreč ni dal miru, dokler ni pripravil glavnega železniškega ravnateljstva do odločnejšega nastopa pri iskanju izginulih vagonov.

Slišijo pa se tudi pritožbe, da izginja tudi blago, ki je bilo iz tujine poslano na Švedsko. Tu pa je iskanje seveda še bolj brezupno, ker ni nikogar, ki bi se osebno zavzel pri švedskih železnicah za iskanje.

OTOK ROBINSON CRUSOE

Ime Robinson Crusoe odslej ne bo več samo literaren pojem, ampak bo postalo tudi ime nekega otoka. Čilska vlada je namreč sklenila dati to ime otoku, na katerem je živel od leta 1704 do 1709 škotski mornar Aleksander Selkirk, katerega dogodivščine je popisal angleški pisatelj Daniel Defoe v svojem znamenitem romanu o Robinsonu.

Ta otok spada k otočni skupini San Fernandes v južnem Pacifiku pred Čilsko obalo. Doslej je nosil ime »Zunanji otok«.

Nova država

Britanska Guayana bo postala neodvisna država 26. maja 1966. Nova ustava te britanske kolonije v Južni Ameriki določa, da bo postala Guayana suverena država, v kateri bo zastopal kraljico Elizabeto II. generalni guverner. Ustava vsebuje tudi zagotovilo, da bo Velika Britanija podprla pristop Guayane v Britanski Commonwealth in da se bo zavzela za njen pristop k Združenim narodom. Ime nove neodvisne države bo Guayana.

Britanska Guayana meri 214.962 kvadratnih kilometrov in ima 750.000 prebivalcev, med njimi 300.000 Indijcev in 200.000 črncev.

Guayano so prvi kolonizirali Holanci, ki so se izkrkali na njenih obalah leta 1620. Toda Angleži so jim leta 1796 to ozemlje iztrgali in od tedaj je ostalo britansko. Zadnja leta so v Londonu vedno spet odložili zaradi hudih nasprotij med Indijci in črnici. Večkrat je že prišlo med njimi do uličnih spopadov in tudi v bodoče se novi državi ne obetajo mirni časi.

NAČRT ZA OZDRAVLJENJE AMERIŠKIH MEST

Predsednik Johnson je predložil pred kratkim ameriškem kongresu v posebni poslanici načrt za ozdravljenje in prenovitev ameriških mest z odpravo zanemarjenih in nezdravih mestnih četrti, takoimenovanih »slums«, ki zavzemajo cele kvadratne kilometre površine. Namesto takih zanemarjenih mestnih četrti naj bi sezidali lepe

in zdrave mestne dele z udobnimi stanovanji po nizkih najemninah. Mesta naj bi bila preprežena z mnogimi parki.

Načrt hoče preprečiti prenatrpanost prebivalstva v mestih, zato bodo skušali ugotoviti najvišjo še dopustno mero naseljenosti v modernih mestih. Če se to ne zgodi, so velika ameriška mesta obsojena na propadanje in prenatrpanost bi povzročila nujno človeško, socialno in urbanistično degradacijo, zlasti tudi s svojimi ogromnimi puštimi in brezobličnimi predmestji.

ZA OHRANITEV GREGORIJSKE LITURGIJE

Skupina uglednih umetnikov je poslala papežu spomenico, v kateri se zavzemajo za ohranjanje in pospeševanje gregorijanske liturgije. »Zaskrbljeni, da bi ohranili modernein svetu eno najpomembnejših kulturnih in duhovnih dobrin« prosijo, da naj bi vsaj v tistih samostanskih cerkvah, ki nimajo dušnopastirskih nalog, ohranili neokrnjeno latinsko gregorijansko liturgijo, brez mešanja posameznih delov v deželnem jeziku.

Spomenico so med drugimi podpisali Benjamin Britten, Luigi Dallapiccola, Goffredo Petrassi, Ildebrando Pizzetti, Pablo Casals, Jacques Maritain, Wystan Hugh Auden, Salvador de Madariaga, Julien Green, Gertrud von Le Fort, Gabriel Marcel, François Mauriac, Salvatore Quasimodo, Evelyn Waugh, Giorgio de Chirico, Ingmar Bergman, Robert Bresson in Karl Theodor Dreyer.

GLASBENA MATICA — TRST

V NEDELJO, 27. MARCA, OB 17. URI
V KULTURNEM DOMU

Koncert operne glasbe

s sodelovanjem prvakov ljubljanske Opere: Nada Vidmarjeva (sopran), Rudolf Francel (tenor) in Ladko Korosec (bas).

Orkester Glasbene Matice — dirigent
OSKAR KJUDER

Rezervacija in prodaja vstopnic od četrtka, 24. t. m. dalje v Tržaški knjižarni, ul. sv. Frančišak 20, tel. 61-792, ter eno pred pričetkom koncerta.

PROTESTI PROTI REHABILITACIJI STALINIZMA

25 uglednih in pogumnih sovjetskih intelektualcev je poslalo prvemu tajniku Sovjetske komunistične partije Brežnjevju pismo, v katerem izražajo nasprotovanje proti temu, da bi v kakršnikoli obliki rehabilitirali Stalina. V zadnjem času se namreč kaže tendenca po rehabilitaciji Stalina vega režima.

Protestno pismo so med drugimi podpisali pisatelj Valentin Katajev, Konstantin Paustovski in Viktor Nekrasov ter slavna balerina Maja Plisetskaja, ki nastopa v Teatru Bolšoj.

Okrog 50 sovjetskih pisateljev in pesnikov pa je poslalo pismo predsedstvu Centralnega komiteja Sovjetske partije, v katerem prosijo pomiloščenje za obsojena pisatelja Sinjavskega in Daniela. Med podpisniki pisma so pesniki Jevtušenko, Voznesenski, Ahmadulina, Okudžava, pisatelj Aksionov in še več mladih pisateljev iz Moskve in Leningrada, sodelavcev najbolj naprednih in svobodoljubnih revij.

André François-Poncet pa v članku, ki ga je napisal v pariškem »Figaru« v zvezi z obsodbo sovjetskih književnikov Sinjavskega in Daniela sodi pred iluzijo, da bo prišlo do obširne kulturne sprostitve v Sovjetski zvezi, in piše:

»Voditelji Sovjetske zveze so vezi, v katerih so držali svojo deželo, stvarno zrahljali. Vendar so popustili le za majhen kos vrvi, katere konec pa so obdržali trdno v svojih rokah, in tako lahko vrv vsak hip spet nategnejo. Če bo prišlo do novega razvoja v Sovjetski zvezi, je morebiti ta le površen in povzročen po okoliščinah trenutka. Zato se lahko upravičeno vprašamo, koliko je prav za prav vredno ponujano sožitje? Mogoče je sodba moskovskega sodišča znamenje skorajšnje ponovne stalinizacije. Nočemo reči, da bi morali Sovjetsko Rusijo ignorirati, se ji izogibati, jo bojkotirati in zavračati vse sovjetske ponudbe, vendar moramo ostati proti njej oprezni!«

Tržaškega

Proti industriji na Krasu

Na seji tržaškega občinskega sveta, ki je bila v torek, je odbornik Spaccini poročal o zahtevi Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča, naj se obširen del kraške planote (med Opčinami, Repentabrom, Zgonikom in Prosekom) proglasi za industrijsko področje. Proti zahtevi omenjene ustanove je takoj nastopila — je dejal odbornik — Trgovinska zbornica, tržaški župan pa je posredoval pri pristojnem ministrstvu, da bi te pobude ne vzel v pretres. Občinski odbor nikakor ne namerava usvojiti takšnega načrta, temveč se obvezuje, da bo naredil, kar je potrebno, da se zaščitijo krajinske in naravne značilnosti kraške planote.

Odbornik je dalje poročal, da se je poseben medobčinski odbor, ki je bil ustanovljen za koordinacijo regulacijskih načrtov vseh občin na Tržaškem, izrekel proti industrializaciji tržaškega Krasa in je na osnovi takih smernic tudi pričel sestavljati skupni medobčinski regulacijski načrt. Po mnenju odbornika Spaccinija, ki pa je govoril v imenu občinskega odbora, bi se na Krasu lahko razvile terciarne dejavnosti (trgovina, prevoznitvo, turizem, obrtnitvo itd.), nikakor pa to področje ni primerno za industrijo.

† Msgr. MATIJA ŠKABAR

Ni še dolgo tega, ko smo pisali o 90-letnem jubileju msgr. Matije Škabarja. Danes pa moramo poročati, da že krije zemlja tega vrlega duhovnika in narodnega delavca.

Umril je v nedeljo popoldne. Še do zadnjega je bil čil in celo dobre volje. Upal je, da bo kmalu zapustil bolnišnico. Ze v petek pa se je starosti tržaških duhovnikov zdravstveno stanje močno poslabšalo. V nedeljo je njegovo srce prenehalo utripati.

Pokojni monsinjor je deloval 67 let kot vesten duhovnik in tudi kot zaveden narodni delavec. Deloval je pri raznih prosvetnih in gospodarskih ustanovah, za druge, ne zase. Saj ni zapustil ničesar, razen opomina vsem rojakom, naj bodo složni in narodno zavedni.

Njegove telesne ostanke so v torek, 22. t. m. položili k večnemu počitku na pokopališče v Barkovljah. Pri maši zadušnici, ki jo je v barkovljanski cerkvi bral kaplan Viljem Žerjal, je sodeloval cerkveni pevski zbor iz domače župnije. Na pokopališču pa je nekaj žalostink ubrano zapel zbor Jacobus Gallus iz Trsta. Po maši zadušnici je pokojniku v slovo spregovoril msgr. Jakob Ukmar.

Msgr. Škabarja, ki je bil eden najbolj znanih slovenskih duhovnikov v Trstu, bodo vsi ohranili v trajnem spominu.

ZAHVALA

Dne 21. t. m. nas je zapustila naša nepozabna

ZORA BAJC

Vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin, se najtopleje zahvaljuje

družina BAJC

Trst, 24. marca 1966

Približno enako stališče je o tem vprašanju zavzela gospodarska komisija Kršč. demokracije, ki je na več sejah razpravljala o tem problemu. Pred kratkim je izšla tudi posebna študija prof. Mezzene in prof. Polidinija, ki obravnava vprašanje Krasa in njegovega izkoriščanja predvsem s stališča botanike.

REBULA O JEZUSU

Pisatelj Lojze Rebula je v sredo zvečer predaval v Slovenskem kulturnem klubu v ulici Donizetti v Trstu o zgodovinskih dokazih, da je Kristus zares živel. Zanimivo predavanje je pritegnilo nad 90 ljudi, zlasti mladine.

Navajal je dokaze iz del starih avtorjev, analiziral evangelije in pokazal, kako pristanski in nedosledni so ateistični avtorji, ki skušajo zanikati resničnost Jezusovega življenja.

UVOZ KAVE V TRST

Lani so z ladjami pripeljali v Trst nad 936 tisoč vreč kave po 60 kg. Ves italijanski uvoz je znašal dva milijona 50 tisoč vreč.

Na prvem mestu je Brazilija, ki ima od leta 1959 v Trstu stalno skladišče kave. Zdaj je v tem skladišču okrog 210 tisoč vreč, od katerih jih je 65 tisoč že prodanih. Leta 1964 so pripeljali v skladišče 620 tisoč vreč, lani pa le 284 tisoč. Zmanjšanje je posledica potrebe, da prej prodajo zaloge, ker je bil predlanski uvoz izredno velik.

Koncert moškega zbora Prosek-Kontovel

Moški pevski zbor s Proseka-Kontovela se je po daljšem presledku ponovno predstavil svojemu domačemu občinstvu. Skoraj leto dni je tega, kar je imel v Kulturnem domu svoj celovečerni spored ter dosegel velik uspeh. V petek 18 t. m. pa se je povrnil na domače deske, da razveseli svoje poslušavce z nekaj novimi, pa tudi že z znanimi pesmimi. Koncert je bil v kinodvorani »IRIS«, ki je menda ob tej priložnosti prvič odprla vrata taki kulturni prireditvi. Ker je dvorana precej akustična je upati, da bo še in še prizorišče takih večerov. V oklepaju povedano: škoda, da taki vasi, kot sta Prosek in Kontovel, ne premoreta lastne prosvetne dvorane, kjer bi se lahko vrstile igre, koncerti in podobno. Odkar je stara društvena dvorana v razsulu, so namreč domačini ostali brez kulturnega središča. Ali se res ne bi dalo obnoviti stare dvorane?

V popolnoma zasedeni kinodvorani je torej moški zbor zapel pod vodstvom odličnega pevovodja Ignaca Ota vrsto umetnih in ljudskih pesmi. S svojim zelo dobro izbranim programom, ki nas ni niti za trenutek dolgočasil, nas je povedel v svet in nam pričaral pesmi raznih narodov ter se potem v drugem delu koncerta ustavil na slovenski zemlji.

Prvi del koncerta je — kot rečeno — zbor podal zelo dovršeno, s finim posluhom za tujo melodijo in tujo govorico. Morda je

OBMEJNA TRGOVINA

Kot poroča tisk, je znašal lani jugoslovanski izvoz v okviru tržaškega avtonomnega računa 4 milijarde in 64 milijonov lir to je za 778 milijonov lir manj kot leta 1964, a v okviru goriškega računa 5 milijard 432 milijonov lir, za 489 milijonov lir več kot prejšnje leto.

Jugoslovanski uvoz je dosegel 6 milijard in 979 milijonov lir ter je imelo jugoslovansko obmejno področje ob novem letu 1966 aktivni saldo 2 milijardi 500 milijonov lir.

Dr. RAFKO DOLHAR

specialist za delavske in poklicne bolezni sprejema v ul. S. Francesco 6, tel. 68-400
INAM od 14. do 15. ure — Roentgen, aerosol, inhalacije, terapija s kisikom

JAVEN KONCERT V RADIJSKI PALAČI

Za ciklus javnih koncertov, ki jih prireja v tekoči sezoni tržaški sedež RAI-Italijanske Radiotelevizije, je postaja Trst A v slovenskem jeziku pripravila svoj drugi koncert, pri katerem bosta nastopila baritonist Dario Zlobec in pianist Andro Giorgi. Koncert bo v petek, 25. t. m. ob 21.00 uri v avditoriju »A« radijske palače v ulici Fabio Severo, 7.

Spored obsega arije in samospeve, ki so jih uglasbili A. Scarlatti, Caldara, Verdi, Glinka, Čajkovskij, Gerbič, B. Ipavec, F. S. Vilhar in Musorgskij; solist jih bo zapel v izvornih jezikih.

Občinstvo bo lahko vstopilo z vabilom. Vabila bodo na razpolago občinstvu v veži sedeža 24. in 25. t. m.

NAŠE SOZALJE

Pred dnevi je v tržaški bolnišnici umrla 61-letna Zora Bajc, iz znane slovenske tržaške družine. Hudo prizadeti družini izrekamo globoko občuteno sozhalje.

od vseh najbolj ugajala otožna črna pesem »Globoka reka« (v Srebotnjakovi priredbi), ki poje o mladem Afričanu, ki trpi v daljnih ameriških plantažah in vzdihuje po svojem rodnem kraju; pa tudi ruski »Ej, uhnjem« ter »Jutro na fronti« sta po svoji globoki vsebini ter izredni interpretaciji prevzeli občinstvo.

Drugi del koncerta pa je obsegal naše vedno lepe ljudske pesmi, med katerimi so morda najbolj ugajale Kernjakova »Mojcej«, Prelčeva »Oj, Doberdob«, Pertotova »V L'blan« ter koroška »Ti puobič jeh ne lump«.

Bil je to zelo lep večer, na visoki umetniški ravni, ki je dokazal, kaj pomenita požrtvovavnost ter ljubezen do slovenske pesmi in besede: slovenske zbere na Tržaškem namreč lahko na prste seštejemo, in za to, da je med njimi pevski zbor s Proseka-Kontovela, ki ne životari, ampak pridno vadi ter nastopa že ves povojni čas, to je celih dvajset let, se ni zahvaliti slučajnosti, temveč le veliki ljubezni do slovenske pesmi, veliki požrtvovavnosti ter samoodpovedi teh domačih mož in fantov, ki bolj kot vsakdanje in nepomembne moderne zabave cenijo slovensko melodijo in besedo. Če bi taka ljubezen ter nesebičnost vladali tudi po ostalih slovenskih vaseh na Tržaškem, bi se nam ne bi bilo treba batiti kulturnega mrtvila.

D. S.

OBČINSKI SKLEPI

Na petkovi seji goriškega občinskega sveta so svetovavci nadaljevali razpravo o še ostalih točkah dnevnega reda prejšnje seje.

Potrdili so stroške za oblogo na cesti Scogli med ulicama Cappellaris in Brigata Etna na Solkanskem polju. S to odločbo je po dolgih letih ustrezno upravičenim željam stanovavcev v tem okraju, kjer tudi gradijo vedno več novih hiš. Občinski svet je odobril tudi enkratne podporne zneske različnim mestnim kulturnim, športnim ustanovam in zavodom.

Slovenske kulturne ustanove pri mestnih podporah še niso prišle do svojega deleža. Pač pa je pokrajinska uprava dodelila enkratni znesek klubu »Simon Gregorčič« za njegovo kulturno udejstvovanje.

Svetovavci so tudi izvolili občinske zastopnike v razne komisije. Izmed Slovencev je prišel v komisijo za mestno knjižnico prof. Andrej Bratuš, v upravni odbor kme-

Beneška Slovenija

Sent Lenart:

SLOVO OD DOBROTNIKA

Zalostno je za vernike v Sent Lenartu in v okolici, odkar nimamo več svojega župnika Angela Kračine. Na praznik svetega Jozefa ga nismo več videli pred oltarjem in nismo slišali več njegove očetovske besede.

Našega gospoda je višja cerkvena oblast sicer povišala, a ga je obenem odstranila. Imenovala ga je za monsinjorja in dekana, toda iztrgala ga je iz njegovega pravega dušnopastirskega okolja in ga je poslala v furlanske Buie. Sedemindvajset let je pastiroval med slovenskimi verniki. Po nauku svete Cerkve jim je razlagal božjo besedo v materinščini, tudi ko so svetne in včasih tudi škofijske oblasti z vso silo ovirale to delo. Župnik Kračina, večkrat zasramovan in obtožen, je junaško prenašal besna preganjanja in je ostal trden kot steber za pravice svojih sobratov in vernikov. Vztrajno si je prizadeval, da je vzbujal med mladino duhovniške in redovniške poklice.

Ne smemo pozabiti tudi monsinjorjevega književnega dela. Zadnje čase skoro ni minilo leto, da ni ob novih in zlatih mašah izdal posebne brošure, ki niso samo priložnostne, marveč zajemajo širok kos kulturno-verske zgodovine naših rojakov pod Matjurjem. V njih opisuje zgodovino, zemljepis in navade Beneških Slovencev. Podobni so tudi mnogi njegovi članki v »Trinikovih koledarjih«, za katere se je vestno pripravil za arhivskimi zapiski. Še nekaj dni pred odhodom iz fare je svojim vernikom napisal versko knjižico kot v slovo. Vedno je deloval v duhu svojega velikega vzornika Ivana Trinka.

Ob slovesu so verniki pokazali z molitvami in darovi, kako so cenili svojega dušnega pastirja. Zavedajo se, da so skoraj ukradli njihovega dobrotnika. Povišan je, da je odstranjen, tako je marsikdo vzdihnil. Delal je za Boga in ljudstvo, to so mu nekateri šteli v zlo.

Molitve njegovih bivših faranov pa bodo msgr. Kračini gotovo izprosile božje plačilo za vse, kar jim je naredil dobrega in za vse kar jim bo še, ker gotovo ne bo pozabil tudi on na nje.

Gospodu monsinjorju želimo tudi na novem mestu dosti uspehov z željo, da bi tudi od tam skrbel in deloval za rojake v Beneški Sloveniji.

tijskega kemičnega preizkuševališča pa dr. Primožič iz Oslavja.

Posebna točka je bila zopet posvečena mestnemu avtobusu. Z zadnjim majem potече poslovna doba sedanje uprave mestnega avtobusnega prometa. Posebna komisija še vedno proučuje, kako naj se izvrši prevzem podjetja v občinsko upravo in nakup novih prometnih sredstev. Po nekih zagotovilih se bomo že 1. junija vozili v občinskih avtobusih.

Na koncu so svetovavci sprejeli še sklep o načrtu novih stanovanjskih hiš pri pevmskem mostu. Stroški so preračunani na 80 milijonov lir.

Plešivo:

V SPOMIN UGLEDNE MATERE

Ta teden smo se za vedno poslovili od dobre in spoštovane vaščanke. Umrta je gospodinja Marija Anzelin, rojena Peršolja. Pokojna je čakala 72 let. V pravem družinskem in narodnem duhu je vzgojila šest otrok.

Vsa soseska izraža družini ob bridki izgubi svoje drage, globoko sožalje. Bog pa ji bodi plačnik na drugem svetu!

Krmin:

OBČINSKA SEJA IN DRUGO

V ponedeljek so imeli na krminskem županstvu redno občinsko sejo. Na dnevnem redu je bila odobritev proračuna za novo leto.

Pri drugi točki, ki se tiče odmere družinskih davkov, so se pa duhovi razburili. Družinski davki so se morali nujno nekoliko povišati, ker so ostali v sedanji izmeri kakih 6 ali 7 let. Opozicijski svetovavci so

napadali odbor, češ da ne upošteva socialnih razmer.

Pristojni odborniki so odgovarjali, da se je pač blagostanje občanarjev, kot pcvosod drugod, izboljšalo tudi v Krminu. Majhen dokaz je tudi ta, da je bilo brž po vojni komaj 10 avtomobilov v občini, danes pa jih je več kot 500. Po teh pojasnilih so se duhovi nekoliko umirili.

Ena izmed točk dnevnega reda je bilo tudi vprašanje mestnega gledališča. Pogodbeni rok sedanjega najemnika je namreč potekel. Za novo pogodbo se je oglasilo že več interesentov. Občinski odbor namerava oddati gledališče, v katerem se sedaj nahaja kino dvorana, v najem zasebniku, s pogojem, da bo dvorana na razpolago tudi kulturnim ustanovam. Ker ni prišlo v tem vprašanju do zaključka, se bo razgovor nadaljeval na jutrajšnji petkovi seji.

Srečno usmerjeni kulturno-gospodarski stiki z Novo Gorico se bodo nadaljevali. V soboto bosta šla župan in odbornik Prinčič v Novo Gorico, da se domenita za dan, ko bo krminsko županstvo vrnilo obisk. Predvideva se, da bodo upravniki krminske občine prišli v Novo Gorico prve dni aprila in nadaljevali razgovore o poglobitvi stikov med obema občinama.

PREDAVANJE O KOSOVELU

Včeraj je bilo v Goriškem krožku za svobodo kulture drugo predavanje v ciklusu kulturnih večerov s slovensko tematiko. Govoril je doktor Pavle Merku o pesniku Srečku Kosovelu. Merku je tudi uglasbil nekatere Kosovelove pesmi. Kot pri prvem, Tavčarjevem predavanju, se je zbrala v ulici Diaz mnogoštevilna in izbrana publika.

OBMEJNO OZEMLJE

Nameravana cesta, ki bi vezala Brda z Novo Gorico preko italijanskega državnega ozemlja, je zbudila mnoga vprašanja, ki se tičejo nekaterih odsekov obmejnega ozemlja. Po italijanskih računih je še vedno 800 hektarov zemlje pod jugoslovansko upravo, ki bi pa morala po razmejitveni črti iz leta 1949-50 pripadati Italiji.

To ozemlje se nahaja po italijanskih podatkih na sedmih krajih in povzroča nemajhne težave obmejnemu prebivstvu. Gre med drugim za točno razmejitvev na Kolovratu in Nagnju. Izviri potokov, ki bi mogli napajati vodovod za vasi na zapadnem pobočju, se nahajajo onstran meje. Zato nimajo vasi Trušnje, Kras, Očnabrdo, Laze, Trinki in Dreka dovolj vode.

Potrebni so tudi popravki na Sabotinovem pobočju pri Solkanu, kar bi omogočilo urediti vodni nabiralnik ob Soči za namakanje krminsko-gradiškega poljedelskega ozemlja.

Tretji odsek je na gori Lubiji pri Podboscenu, ki naj bi moral priti na tostran po razmejitvenih dogovorih.

Sporno je tudi ozemlje pri Merniku za naselje Breg in Raztočno. Gre za 60 hektarov zemlje, ki leži 300 metrov v bregu od Mernika. Prebivalci pa morajo hoditi v cerkev in po opravkih v oddaljeno Golobrdo ali celo še dalje v Gluho Vrhovlje. Kar je še bolj čudno, stari prebivalci imajo mati-

ne spise še vedno v Dolenjem, celo volit hodijo sem in vojne vdove dvigajo pokojnino na dolenskem županstvu.

Urediti je potreba tudi sporno vprašanje državne pripadnosti ozemlja ob izvirih Nadiže, ki dovajajo vodo v vodovod Pojano. Ta služi enajstim občinam s 50 tisoč prebivalci. Vodovodna uprava z italijanske strani ne more dovolj pazljivo skrbeti za delovanje vodovoda, ki ima svoj začetek onkraj meje.

V goriški okolici je tudi nekaj hektarov ozemlja, ki čaka na pravilno in dokončno razmejitvev. Nahaja se na okljuku Vipave pri Rupi. Vaščani morajo hoditi na svoje njive po ovinku deset kilometrov daleč, in to na zemljišče, ki je oddaljeno 200 metrov od njihovih hiš. Obmejni popravki bi bili potrebni tudi za nekatera zemljišča pod Števerjanom proti zapadnim Brdam.

Po italijanskih glasovih je italijanska uprava pripravljena odstopiti 163 hektarov zemlje v Brdih, na razvodnici Kolovrata in pri goriški severni postaji, da se dokončno potegne dokončna obmejna črta, ki ne bo motila koristi obmejnega prebivalstva. Nadalje, ponuja tudi zgradnjo ceste na svoje stroške pod Sabotinom, ki bo vezala Brda in Novo Gorico.

Ti mali obmejni popravki, ki čakajo dvajset let na rešitev, bi gotovo dosti pripomogli v obojestransko korist.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Tavčarjev „Mrtvi kanarček“

Ze več let ima tržaško Slovensko gledališče v svojem repertoarju pridržano mesto za slovensko izvorno delo. Ta misel je kulturno pomembna, saj gre večkrat mimo nje celo osrednje gledališče. V Trstu jo je bilo mogoče ostvariti v zadnjih letih večkrat, žal le, da ni dobila nekega širšega obsega. Morda bi bilo mogoče eno leto prej razpisati natečaj za izvorno dramo tržaškega ali sploh slovenskega avtorja; dela bi morala ocenjevati neka širša komisija, ki ne bi bila tako tesno povezana z gledališčem; morda bi bilo mogoče v razpisu določiti tudi nagrado. (Spomnim samo na podoben natečaj RAI-a za dramska dela). Danes je težko reči, kakšen odziv bi imel tak natečaj, vendar bi bila dana možnost plemenitega tekmovalja. Najbrž ni pretirano pričakovati, da obstajajo tudi slovenske ustanove in podjetja v Trstu, ki bi prispevala za tak natečaj.

Ce je res, kar pravi profesor Tavčar, da je njegovo pisanje dialoga bolj hobby kot pa umetniška ambicija (čeprav si tega predstavljamo takega zrelega, kulturno ustvarjalnega človeka, ki bi pisal samo za predal svoje miznice), potem se skoraj zdi, da Tavčar rešuje Slovensko gledališče v zadregi, ko iz miznice potegne tekst tedaj, ko je ustanova, katere umetniški vodja je, v stiski. Če bi vodstvo gledališča dalo neko širino z natečajem, potem bi bila prav gotovo večja ali manjša izbira.

Toda, da se vrnemo k najnovejši tragični fantaziji, kot imenuje Tavčar svojega »Mrtvega kanarčka«. Slovenska kulturna javnost v Trstu bi morala z zanimanjem pričakovati noviteto domačega avtorja; žal tega ob tej krstni predstavi ni bilo in to ni najboljšo spričevalo za našo kulturno življenjskost. Večer bi moral biti praznik za gledališče. Moralo bi biti slovesno razpoloženje, morda bi morali izbrati za krsino predstavo soboto. V dvorani bi morali biti povabljeni. Vsega tega ni bilo. A vse to bi moralo pripraviti gledališče samo. Zdaj pa je bilo kot da je gledališču samemu nekako nerodno ustvarjati praznik »hišnemu« dramatiku. In tu je nov dokaz, da je potrebno postaviti natečaj za izvorno delo na širšo bazo. Potem ne bi moglo biti nikomur nerodno; seveda tudi v tem primeru sram ni bil na mestu.

Vodstvo je tedaj izbralo »Mrtvega kanarčka« Jospa Tavčarja. To je šesto Tavčarjevo delo, ki je bilo na odru realizirano. Kolikor njegovih del smo videli doslej, imajo vsa neko značilnost, nekaj kar nosi pridih časa, odmev najrazličnejših poizkusov in novosti v gledališču sploh pa vendar nekaj tipično Tavčarjevega. Njemu ne gre za to, ali bo delo, ki ga je napisal, všeč gledavcu, tudi mu ne gre za to, da bi imelo kak odmev ali odsev samo slovenskega utripa življenja, ki polje tu za morjem. Res bi mu skoraj verjeli, da je razmišljal sam zase, da je misel skiciral, jo spremenil v dialog in to razmišljanje potisnil v miznico. A kot da je nekdo hotel videti tisto napisano meditacijo, jo dobil v roke in spraval na oder. Tako človek ne ve, ali bi mu bilo avtorja žal, ker so mu delo iztrgali iz rok in ga uprizorili, ali bi avtorja zavidal, da ima pogosto priliko videti svoja dela na odru, kajti marsikak pisatelj bi rad, da bi mu kako gledališče dramo uvrstilo v spored, pa na to zaman čaka; morda leta in leta. Bijeta se torej zavidanje in sočustvovanje.

Tavčarjeva drama tedaj ne prisluškuje najbližjim utripom, ni morda neka domovinska drama, pa vendar je v vsaki odsev časa, vsega tistega kar polje preko nas in mimo nas, pa čeprav tudi daleč od nas. Tudi »Mrtvi kanarček«. Osnovna misel dela je stiska sodobnega človeka, ki je kljub tolikim komunikacijskim sredstvom vendarle tako strahotno sam. Nihče ga ne posluša, nihče nima časa, niti volje nima, da bi drugega poslušal. Ljubezni je tako strahotno malo, čeprav se toliko o njej govori in se tako zelo ponuja. Kje bo rešitev iz te stiske? V smrti, potem ko iz ljubezni ubijamo drug drugega? In ko se iz onostranstva pogovarjamo?

To meditativnost Tavčar sproži v dejanje. Prav za prav ni mnogo dejanja, vendar je. Prvo dejanje zraste v močan, tudi zunanji konflikt, zato toliko bolj z zanimanjem pričakujes njegov razplet. A v drugem delu je razvoj dogodkov zelo skromen, mnogo stvari znova ponovi, res, kot bi razmišljal in v razmišljanju se misel tolikrat ponavlja.

Vendar gledavec pričakuje razpleta. Režiserju

Babiču se zdi, da se »z avtorjem gledata nekako brez moči in čeprav brez očitka, nemo ugotavlja, da sta hodila drug mimo drugega...« Babič bi hotel dejanje razgibati, ga pognati v konflikt, a avtor le meditira. Je to groteska? Je satira? Tragika ali kaj? — Fantazija; tragična fantazija, pravi Tavčar. In v tej tragični fantaziji si lahko vse predstavljaja, kakor hočeš. Avtor je zbral pet ljudi iz iste pisarne. Vsi so nekam čudni, nenormalni, boleštni... Najprej zadavi Leopold Valerijo, nato Rafael Leopolda, Ide in Lize sicer v drugem delu ni več, a Simeon in Mira se vrne. Ob treh mrtvih se poljubljata, ona pleše in se ponuja... Eaje je bilo potrebno, da se je strast prebudila — strast naj bi bila nekaj opevanega. Nekaj ne navadnega. Neobičajnega. Ob umoru ne stori nihče ničesar. Nekdo govori, da bo poklical policijo, a je ne. Je vse to prav? Nihče ne izreče o tem dokončne sodbe. Vse je neke izven običajne morale.

Toda to samo tedaj, če gledamo realistično. Lahko pa da resničnih umorov ni bilo; ples ob treh mrtvih ljudeh je le notranji vzgib ženske duše, pa saj je lahko vse skupaj samo satira, samo fantazija in torej ne gre, da bi gledali in presojali z vsakdanjimi merili. Končno je vendar to anti-teater v teatru. Tavčarjev svet se je premaknil v magični realizem.

Tavčarjeva meditacija rodi pač nove meditacije. Delo je zanimivo, a kljub vsemu bi moralo biti bolj jasno, bolj enotno podobno, zdi se, da bi bolj odgovarjalo za tisti zaključeni krog gledavcev v mali dvorani. Tam gledavec laže meditira in meditiral bo le tisti, ki ima za to smisel. Kajti Tavčarjeva osnovna misel je vredna meditacije. Žal le, da jo je nekoliko pretirano, ali če hočete, groteskno izrazil. Osnovna misel »Kanarčka« je globlja kot je bila v kateremkoli dosedanem Tavčarjevem delu. Čeprav spominja na podoben dramski izraz v kakem prizoru prejšnjih del, je vendar Tavčar tu nov.

Zdi se, da je režiser Babič dobro vedel, kako

Obsojen zaradi hujskanja k verski nestrpnosti

Med ljubljanskimi literati je vzbudila pravo senzacijo (in med nekaterimi ateisti tudi hudo nevoljo) sodba nekega ljubljanskega sodišča, s katero je bil obsojen mladi literat Vladimir Gajšek na krajšo zaporno kazen zaradi pesmi, ki jo je objavil v študentovskem listu »Tribuna« in v kateri

SLOVENSKO GLEDALIŠČE ZA VELIKO NOČ

Kakor že lansko leto bo tudi letos za Veliko noč Slovensko gledališče v Trstu pripravilo pasijonsko predstavo pod naslovom »Dva Pasijona«. Mirko Mahnič, ki je že pripravil Kmečki rekviem in Vojaški mizerere, katera je občinstvo ocenilo zelo pozitivno, je za letos pripravil iz slovenske narodne pesmi sestavljen Pasijon pod naslovom »Vinska žalostna z alelujo«. Tudi umetniški sodelavci so isti kot iz lanskega leta in sicer za sceno ing. arh. Viktor Molka, za kostume Alenka Bartolova ter za glasbo Marjan Vodopivec. »Vinska žalostna z alelujo« je daljša enodejanka; sestavljena je iz verzov, povzetih iz Strekljevih zbirk slovenskih narodnih pesmi. Od tragične usode hude življenjske stiske do orgiastičnega opoja v vinski pozabi poje narodna pesem globoko iz duše slovenskega naroda. Niti Kurent, eden izmed najbolj značilnih figur slovenske folklorne, ne more v samem vinu preboleti življenjske tragike. Velika požnost človeka iz narave pride potem do izraza, ko spozna, da mora najti popoln mir v nadnaravnem elementu, posebljenem v figurah iz svetega pisma, ki jih narodna pesem zelo rada opeva.

Obnovitev in predelava samega »Škofjeloškega pasijona« bo dopolnila predstavo.

DEDIJER V LJUBLJANI

Srbski pisatelj dr. Vladimir Dedijer živi zdaj stalno v Ljubljani in tam je tudi dokončal v zadnjem času svoje zgodovinsko delo »Sarajevo 1914« v katerem je hotel ugotoviti, kdo je odgovoren za prvo svetovno vojno. Cetudi piše v srbohrvaščini, je bil pred kratkim sprejet v slovensko pisateljsko društvo in v slovenski center PEN kluba.

moja predstaviti prvi del. In prvi del je res igravsko dognan. Osnovno Tavčarjevo misel je Babič celo v sceni nakazal, ko je v estetskem redu razpovrstil po odru španske stene, ki ločijo ljudi med seboj: človek je tako blizu sočloveku in vendar ga ne sliši. Tudi tehnične učinke je dobro izvedel kot na primer pogovor iz onostranstva, in jih v zelo dovršenem redu nanizal. Dejanje je razgibal in ga muzikalno barval z glasbo, ki jo je s prefinjenim okusom izbral profesor Pavle Merku. Včasih se je sicer zdelo, da je režija nametala preveč glasbe. Manj pa je bila dosledna režija v drugem delu in je nihala med realističnimi in simbolnimi poudarki. Zanimivo bi bilo vedeti, ali sta tu hodila režiser in avtor »mimo drug drugega«. Babič je pač hotel čimbolj razgibati dejanje, tudi tam, kjer ga ni bilo. Tako je vnašal ritmično zibanje v scene in bolešno slačenje Mire, kar Babič rad prinese na oder, ki pa ni vedno najbolj posrečen efekt, ker ne more s takimi potezami rešiti vsega in ni to edini teater. Igravci so bili postavljeni pred zahtevno nalogo. Težko bi bilo reči kaj drugega kot to, da je bil odraz njihovega uspeha pač v njihovi umetniški zmogljivosti. A sicer se zdi, da sta se še najbolj približala delu Starešinič in Kozlovičeva. Stane Starešinič je zaigral krčevitega, živčnega posebnega Leopolda; Lidija Kozlovičeva je igrala s toplimi in čustveno nežnimi izrazi Valerijo; Rafael Alojza Miliča se je zdel malo pretir in v poslednji odločitvi premalo dognan; Simeon Jožka Lukeša morda malo preveč čustveno raznežen in v kretnji preširok; toda vendar živ; Mira kot jo je zaigrala Sarđočeva je najbrž kar najverneje hitela za režiserjevo zamislijo, je izrazitejša v svetlejših kot pa v nizkih tonih a malo iz harmonije prizorov. Miranda Caharijeva je v Idi zaigrala vsakdanjo podobo in prav tako Zlata Rodoškova v Lizi, mogli pa bi več, če bi jima režija nakazala smer kljub skopemu besedilu. Igravci so hiteli za režiserjevo zamislijo da bi ustvarili iz celotnega dela odrsko celoto, a se je, žal v drugem delu razpotegnila. Drugi del bi mogel režiser mnogo bolj strniti, da bi dobil pravo ravnotežje.

Sirok krog gledalcev verjetno ne bo prodiral v globino Tavčarjeve meditacije o današnjem človeku, ki jo je napisal v svojem zadnjem dramskem delu. Vendar je zanimivo njegovo iskanje novega izražanja in razmišljanja o današnji stiski človeka.

J. P.

se je norčeval in Svete Trojice. Ljubljanski bogoslovci so ga na osnovi veljavnih zakonov prijaviли sodišču in to ga je spoznalo za krivega, da je vzbujal versko nestrpnost.

Gajškovo obsodbo pa ostro komentirata v zadnji številki »Naših razgledov« marksistična literata Herman Vogel in Ivan Potrč. Prvi je označil to sodbo za »tihu zmago klerikov«, drugi pa je objavil članek z naslovom »Protestiram (in se bojim)«. Sodišču očitata, da ni upoštevalo vseh okolnosti in da ni bilo objektivno.

JUBILEJ TEDNIKA »DIE FURCHE«

Pred kratkim je obhajal dvajsetletnico daleč preko Avstrije znani in ugledni kulturno-politični tednik »Die Furche« na Dunaju. Ustanovitelj in prvi glavni urednik je bil dr. Friedrich Funder. Sedaj pa je glavno uredništvo v rokah dr. Kurta Skalnika.

Ob 20-letnem jubileju je izšla posebna številka, v kateri so prišli do besede vidni predstavniki političnega, kulturnega in verskega življenja v Avstriji ter narodov z Vzhoda in Zahoda. V tem okviru je bil objavljen pod naslovom »In weltweiter Mission« (V svetovnem poslanstvu) tudi članek predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentina Inzka.

Uredništvo tednika »Die Furche« je kazalo vedno veliko razumevanja za probleme koroških Slovencev in je pojmovalo in tolmačilo njihovo vlogo v državnem sestavu Avstrije v duhu krščanskega pojmovanja narodnosti kot nedotakljive etnične individualnosti, ki v marsičem spominja na individualno človekovo osebo in ima prav tako svoje neodtujljive pravice. V koroških Slovencih vidi obogatitev, ne pa ogražanje pluralistične avstrijske demokratične družbe in nacionalne družine.

V Mestni galeriji v Ljubljani so odprli zadnji čas razstavo oljnatih slik in grafik slikarja Marija Preglja.

GOSPODARSTVO

Industrijsko in tehnično sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo

V hotelu »Triglav« v Sežani se je v začetku preteklega tedna sestel mešani odbor za industrijsko-tehnično sodelovanje med obmejnima področjema. Govorili so o sodelovanju med industrijami ter tudi o možnostih, ki se odpirajo na področju turizma.

Med osnovnimi nalogami, ki jih bo moral opravljati mešani odbor vzporedno z razvojem medsebojnih gospodarskih stikov, je zlasti izdajanje dovoljenj za sodelovanje. Na jugoslovanski strani potrjuje predložena dovoljenja JUGOBANKA. Na italijanski strani pa bodo izdajale ustrezne listine posebne komisije, ki bodo pristojne za manjša področja, ločeno po industrijskih sektorjih. Komisije bodo verjetno sestavili še ta mesec ali v prvi polovici aprila. O zadevi bodo čez nekaj dni razpravljali v Rimu med obiskom skupine jugoslovanskih industrijskih strokovnjakov.

Doslej je pričelo industrijsko-tehnično sodelovanje v okviru obmejnega področja že

AVTOMATIČNA PRODAJA MLEKA V MILANU

Osrednja mlekarne v Milanu je uredila v ulici Ponte Vetero 2 poseben lokal za avtomatično prodajo mleka. Klient vtakne kovanec v posebno odprtino in pri okencu pride ven kartonček z mlekom.

Vodstvo Osrednje mlekarne pravi, da je to razdeljevanje mleka važno zlasti ponoči in ob praznikih. Zato pa je lokal stajno odprt.

PRISPEVEK TURIZMA K ITALIJSKI PLAČILNI BILANCI

Lani je prišlo v Italijo 23 milijonov 795 tisoč tujih turistov, kar pomeni porast za 7,6% v primeri z letom 1964. Domači tuzemci pa je ostal na isti ravni.

Dotok valut od turizma je lani znašal 805 milijard lir ter se je tako povečal za 24,4% v primeri z letom 1964. Ta denar je odločilno prispeval k temu, da je bila italijanska plačilna bilanca s tujino lani znatno aktivna. Prispevek turizma k aktivnemu saldu plačilne bilance je znašal 66%.

Kmetijska organizacija PSI

P.S.I. do sedaj ni imela lastne kmetijske organizacije, ne gospodarske, ne politične. V bodoče naj bi bilo drugače in zato sta dobila poslanca Venerio Cattani in Renato Colombo nalogo, da organizirata samostojno kmečko gibanje, ki naj bi izpolnilo vrzel med krščanskodemokratskimi bonomijeveci (coltivatori diretti) in komunistično kmečko zvezo (Alleanza contadina), katero vodi

MOTORIZACIJA V ANGLIJI

Britanska avtomobilska zveza je naznaila, da kroži zdaj v Veliki Britaniji devet milijonov avtomobilov, še enkrat toliko kot leta 1956.

Najbolj narašča zdaj število avtomobilov pri delavcih. Vsaka peta delavska družina v Veliki Britaniji ima avto. Leta 1955 ga je imela šele vsaka štirinajsta delavska družina.

okrog deset podjetij, medtem ko jih večje število čaka na odobritev predloženih ponudb za sodelovanje. Velja omeniti zlasti industriji REX iz Pordenona in GORENJE iz Velenja. Pred veliko nočjo bo skupina italijanskih industrijcev obiskala topilnico v Pulju.

»NAS VRT«

»Naš vrt« se imenuje novi dvomesečnik, ki je začel letos izhajati v Ljubljani. V vabilu na naročbo je rečeno, »da je list namenjen vsem, ki obdelujejo zemljo in jo cenijo. Prav tako pa trka novi list na vrata tudi pri vseh ljubiteljih narave in pri tistih, ki sicer nimajo koščka svoje zemlje, a bi si želeli zelenja in cvetja okoli sebe. Saj je tudi na cvetličnem stojalu ali oknu mogoče pričarati košček narave.«

Iz lista je razvidno, da je sotrudiški krog zelo širok in naj bi obsegal vse, ki znajo napisati kaj koristnega in oprijemljivega. List računa tudi na naročnike v zamejstvu, torej tudi med nami v Italiji. Naročnina za zamejstvo stane 35 N din, to je novih dinarjev ali 3.500 starih, torej okoli 1.750 lir. Naroča se pri Upravi Državne založbe Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

Po odpravi vizumov med Italijo in Jugoslavijo

8. t. m. je pričel veljati sporazum o odpravi vizumov med Jugoslavijo in Italijo, katerega so podpisali 21. februarja v Rimu. Sporazum ima sedem členov ter so glavne določbe naslednje:

Jugoslovanski in italijanski državljani z veljavnim potnim listom lahko vstopijo v Italijo oziroma v Jugoslavijo za bivanje največ 90 dni iz katere koli države brez vstopnega vizuma. Pristojne oblasti obeh držav lahko podaljšajo bivanje državljanov druge države na obrazloženo prošnjo ter v mejah veljavnosti državnih potnih listov za bivanje v inozemstvu.

Jugoslovanski in italijanski državljani, ki

NAJBOLJSE SORTE ZIMSKE PSENICE ZA SEVERNO ITALIJO

Profesor Alberto Trentin, ravnatelj Zavoda za genetiko in kmetijske preizkušnje v Lonigu, poroča v »Agricoltura delle Venezie« o uspehu istočasnega pridelovanja — v enakih pogojih — 25 sort zimske mehke pšenice v kmetijskem letu 1964/65.

Kot najboljša se je izkazala sorta »Produttore«, kateri sledi »Lucciola«, tej pa skoraj isto vrednostjo 5 sort, in sicer: Lontra, Libellula, Leone, S. Pastore in Gallini. Tem sortam sledijo »Marimp 8«, Montagnano, Argelato, Funo in Mara.

Poročevalec svetuje, naj sejejo kmetje v severni Italiji eno izmed navedenih sort.

POMANJKANJE MESA V DRŽAVAH SKUPNEGA TRGA

Iz statističnih podatkov, ki jih je objavil Skupni evropski trg, je razvidno, da vlada v državah Skupnega trga pomanjkanje mesa, čemur je vzrok vedno večja blaginja prebivalstva. Ljudje namreč uživajo zaradi boljših zaslužkov vedno več mesa. Povprečna letna potrošnja mesa na prebivavca v državah Skupnega trga se je dvignila od 55 kilogramov in 800 gramov v letu 1960 na 59 kilogramov in 400 gramov v letu 1964.

Dovolj mesa zase pridelala le Holandija, ki je zadnja leta močno povečala svojo proizvodnjo mesa, največ pa ga morata uvažati Italija in Francija. V Italiji se je povečala povprečna letna potrošnja mesa na prebivavca od 31 kilogramov v letu 1960 na 35 kilogramov in 200 gramov v letu 1964.

nameravajo bivati v Italiji oziroma v Jugoslaviji za dobo, ki je daljša od 90 dni, ali iz delovnih razlogov, si morajo pred odhodom oskrbeti vstopni vizum od pristojnih diplomatsko-konzularnih italijanskih ali jugoslovanskih oblasti, ki jim bo, če ni nobenih ovir, izdan brezplačno v najkrajšem možnem roku.

Državljanji ene od obeh držav, ki so izkoristili olajšave iz čl. 1 in nameravajo na ozemlju druge države izvajati aktivnost v okviru gospodarsko-trgovskih odnosov med obema državama, si morajo oskrbeti dovoljenja, ki so predvidena z notranjo zakonodajo.

Jugoslovanski in italijanski državljani lahko potujejo v skupinah brez vizuma iz turističnih, športnih in kulturnih razlogov s skupnim potnim listom v sosedno državo za dobo 90 dni. Osebe, ki nimajo državljanstva države, ki izda kolektivni potni list, ne morejo biti vpisane na njem.

Število oseb, ki potujejo s kolektivnim potnim listom, ne more biti manjše od 5 in večje od 50 v skupini.

V Jugoslavijo je mogoče nesti 10 tisoč starih dinarjev ter odnesti od tam 5 tisoč dinarjev in sicer v kosih po 500 dinarjev ali manj.

PRAŠICEREJA NA SVETU

Največje število prašičev redijo na Kitajskem, kjer cenijo število prašičev na 180 milijonov. Sledi Rusija s 65 milijoni, ZDA s 57, Argentina s 53, Nemčija s 17, Poljska s 13, Mehika z 12, Francija z 9, Danska in Cehoslovaška s po 8, Ogrska s 6, Italija in Jugoslavija, Romunija in Bolgarija s po 5 milij. prašičev. Na celem svetu redijo približno 460 milijonov prašičev.

senator Sereni. Socialistična poslanca sta šla takoj na delo in začela delati propagando za ENAC, kar je kratica za Ente Nazionale Assistenza Coltivatori.

Nedavno je bilo v Rimu prvo zborovanje ENAC, ki pa je izpadlo precej klavarno, ker ni bilo posebne udeležbe. Govorila sta oba poslanca, a Colombo je skrbno pazil, da se ne bi zameril ne na desno ne na levo, ne krščanskim demokratom in ne komunistom. Cattani je govoril bolj bojovito, češ da je med obema kolosoma še prostora za socialistično kmečko organizacijo in da niso socialisti nikdar imeli tako ugodne priložnosti, da ustanove svojo organizacijo, kot jo imajo zdaj.

Medtem pa so se na terenu, med kmeti, bonomijeveci in serenijskeci, že pripravili, da bi socialističnemu novorojenčku onemogočili hitro rast.

SENDOMIRSKI SAMOSTAN

FRANZ GRILLPARZER

Prevedel in priredil F. J.

V kratkem času, ki je minil, dokler ni uresničil tega sklepa, in ko se je tudi že zdelo, da se na Helgin obraz in v njeno dušo počasi spet vrača nekdanja vedrina, sta prispela iz tujine njena brata s svojim sorodnikom Oginskim. Vendar se mu je zdelo, da je pokazala deklica, ko je po tolkem času spet objela svojega brata, manj veselja, kot je pričakoval. Vsi pa so bili naravnost preseščeni, kako hladno in celo trdo se je obnašala do Oginskega, ki je bil bratoma tovariš pri njunih grehih in v pokori. Niti pogleda mu ni privoščila, čeprav je bil lep mladenič in se nikakor ni zdelo, da bi si bil zaslužil tako antipatijo z njene strani. Njegovo ponašanje je bilo vljudno in skoraj kar preveč ustrezljivo. Kazalo je, da si želi pridobiti prijaznost vseh, čeprav se je izogibal Helginega prezira. In nekega dne je izginil in nihče ni vedel, kam.

Grof se je končno odločil in poprosil Helgo za roko. Stari starosta je jokal od veselja in Helga je zardevaje padla svojemu ženinu v naročje. Poroko so obhajali z velikimi slavnostmi in sprejemi, in Helga se je kar opajala z zabavami. Toda saj je bila lepa in mlada in po tolkih nesrečah je bila vsaka zabava zanjo še dvakrat lepša. Grof ji je v vsem ugodil in bil zadovoljen. Manjkalo mu je le eno, da bi bila njegova sreča popolna: po enem letu zakona še vedno ni kazalo, da bi postala Helga mati.

Nenadno pa je bila čarobna sreča, v kateri je živel grof, okrutno zmotena, ko je nekoč prispel upravitelj Staršenskih posestev, mož preizkušene poštenosti, in ves mračen zaprosil grofa, da bi pregledala račune. Zaprta sta se v sobo in računala; in pokazalo se je, da je gospodarski položaj Staršenskega zelo omajan in sicer po krivdi obeh Helginih bratov, ki sta neverjetno drzno zajemala iz grofove blagajne. Upravitelji so ga sicer že bili opozorili na njuno nesramnost, toda grof jih je zavrnil, naj ne bodo preveč malenkostni in naj dajo njegovima svakoma, kar bosta zahtevala. In tako sta neprestano zahtevala in jemala.

Grof je takoj razumel, da je položaj resen, a ker je ljubil redno življenje, se ni ustrašil. Sklenil je takoj zapustiti nevarno pot, po kateri je hodil doslej. Skrbelo ga je samo zaradi Helge. Kako bo sprejela odločitev, da bo moralo biti konec doseďanja brezskrbnega in zabavnega življenja? Vendar ga je čakalo sladko presenečenje, ko ji je razodel, da se bosta morala podati na podeželje in začeti bolj varčno in skromno življenje. Objela ga je in izjavila, da je pripravljena na to in da bo z vsem zadovoljna. Začela sta se pripravljati na odhod iz mesta in Staršenski je bil skoraj srečen, da se bo lahko vrnil na domačo zemljo. V prvih popoldanskih urah nekega toplega majskega dne sta se pripeljala z obilno prtljago na domači grad, ki je bil ves prenovljen in ju je sprejel s cvrčanjem ptic na vrtovih in z vonjem cvetic, s čimer je bilo bogato odtehtano tisto, kar bi kak razvajenec iz mesta lahko pogrešal na deželi.

Kmalu potem, ko je pripeljal grof svojo mlado ženo na svoj grad, mu je ta tudi povedala, da je že nekaj mesecev noseča, in s tem je bilo tudi delno pojasnjeno, zakaj se je

tako lahko odrekla zabavnemu življenju v mestu. Staršenski je bil na višku svoje sreče in je uslišal vsako njeno željo. Pomlad in poletje sta minila v prijetnostih, ki jih lahko da podeželje, v delu, urejanju in veselem pričakovanju. Ko pa je začelo odpadati listje z dreves in so prvi siloviti viharji potresali žipe v gradu in naznanjali zimo, se je približala Helgi toliko pričakovana ura. Porod je bil srečen in grofu so položili v naročje majhno hčerkico, lepo kot angelček, in on jo je oškropil s solzami sreče in blagoslova. Helga pa se je kmalu spet razcvetela kot roža.

Na žalost pa so te vesele dogodke motile slabe novice iz glavnega mesta. Starosta, Helgin oče, je umrl in zapustil svoje premoženje v hudem neredu. Sinova, ki ju svak ni več zadrževal v njunem blaznem zapravljanju, sta se spet do grla zadolžila. Toda njuni upniki, ki so se zanašali na njuno dediščino po očetju, so ostali delno razočarani, ker je njun oče zapustil v testamentu precejšnjo vsoto Oginskemu, Helginemu revnemu bratranču. Ta je bil sicer že pred časom izginil, vendar pa ni mogel biti daleč, ker je poslal ljudi, da so dvignili vsoto, ki mu je pripadala. In tako je bila tista zadeva končana. Toda prihajale so tudi vesti, da sta Helgina brata spet zače-

la politično rovariti, in res sta začela spet nadlegovati Staršenskega, prav tako pa tudi njuni upniki, toda Staršenski je potem, ko je storil, kar mu je bilo mogoče, odločno odklonil vsako nadaljnjo zahtevo, in imel pri tem zadoščanje, da se je tudi Helga popolnoma postavila na njegovo stran. In ko sta se nekoč njena brata le spet prikazala s svojimi zahtevami, ju je ona sama ozmerjala, tako da sta odšla užaljena in se je zdelo, da se ne bosta nikoli več vrnila.

Tako sta minili dve leti in grofova družinica je bila spet srečna, po vseh prejšnjih nevihtah, čeprav se grofu ni hotela izpolniti želja, da bi dobil tudi sina in dediča, ki bi peljal njegovo ime naprej. Tako je posvetil vso svojo očetovsko ljubezen hčerkici, in težko bi si bilo predstavljati ljubkejšega otroka. Medtem ko je bila drugače v vsem podobna materi, pa se je zdelo, da se je narava nekoliko poigrala v tem, da je dala njej svetloplave laske in črne oči, ravno obratno kot pri materi, ki je imela črne lase in sinje oči. Grof se je pogosto šalil o tej narobe podobnosti med materjo in hčerkico, Helga pa je ob takih priložnostih še bolj stisnila k sebi deklico in pritisnila svoje ustnice na njene, prav tako mesnate in rdeče.

(Dalje)

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

STRAHOVITE NEZAKONITOSTI V ISTRI

V Istri je naše ljudstvo doživelo 6. aprila dan najnesramnejših, vnebovpijočih krivic, ko so se teptali v blato vsi zakoni države in so bili oropani istrski Hrvatje in Slovenci za več ko polovico glasov.

V Puljščini, Pazinščini, Labinjščini in Porenščini so naši ljudje le težko dospeli do volišč. Fašisti so zastražili vse poti, streljali

197.

Dr. E. BESEDNJAK

na naše volilce, jih topli, jim trgali legitimacije ... Šesti april je bil črn dan za mučeniško Istro.

Istrski kmetje v okolici Pazina so v skupinah po 5 do 10 volilcev prihajali na volišča. Spočetka je bilo še mirno. Ko so se pa zbrale množice zavednih istrskih volilcev so sklenili fašisti, da jih z vsemi sredstvi razženejo.

V skupine volilcev so metali papirnate bombe in započelo se je streljanje iz revolverjev. Pred revolverji, tolkači in bombami so se morali hrabri hrvatski volilce umakniti.

Za njimi so se vozili fašisti na tovornih avtomobilih ter streljali iz pušk, samokresov in metali bombe. Mnogi volilci so se vrnili v spremstvu orožnikov, morali pa so spet bežati, ker so jih ti pustili na volišču na cedilu.

Na volišče je prišlo 95% volilcev, toda glasovilo jih je kvečjemu 5 odstotkov.

KRVAVI DOGODKI V ŽMINJU

Preden so začeli prihajati volilci v večjem številu na volišče, so posuli žminjski fašisti tlak s »kapsolniki«. Do 10. ure in pol je bilo

vse mirno. Volilci so mirno prihajali in odhajali.

Ko je pa po 10. uri in pol začelo prihajati hrvatsko ljudstvo množično v Žminj, so začeli pokati »kapsolniki« pod nogami kmetov. Iz hiš so skočili fašisti in napadli mirno ljudstvo, češ da je ono oboroženo in strelja. Pod udarci gorjač se je ljudstvo razpršilo. Streljanju in metanju bomb ni bilo ne konca ne kraja. Starci, ki niso mogli zbežati, so bili silno prestrašeni.

Izid nasilstev je 5 ranjenih in 100 obtolčenih. Enemu je ostala revolverjska krogla v roki.

Popoldne je gospoda iz Žminja hodila po vaseh, kakor da se ni nič zgodilo in vabilo ljudi na volišča. Nihče se seveda ni odzval neiskrenemu pozivu.

V KANFANARU

Koj od začetka je vladal na volišču vzoren mir. Volilci so neustrašeno prihajali na volišče. Toda ko je prvi prišel v kabino, je obstal, ko je našel v kabini »šindaka«, ki je radovedno gledal volilca in glasovnico. Kar naenkrat zavpije »šindako«: »Prečrtaj snop, drugače bo slabo zate!«

Ljudje so bili ogorčeni, zapustili so volišče in tako protestirali proti nasilju.

PRED POREČOM RAZGNANO LJUDSTVO

Rano zjutraj je prišla množica hrvatskega ljudstva iz Baderne, Žbandaja in Sv. Ivana od Šterne mirno pred mesto Poreč. Poreč pa so že stražili oboroženi fašisti, ki so pozvali ljudi, naj se takoj vrnejo domov. Pokale so bombe in streljali so iz pušk in revolverjev. Prestrašeno ljudstvo se je razkropilo.

(Dalje)

ZDRAVJE SLOVENSKEGA NARODA

(Nadaljevanje s 1. strani)

smo se kot narod ohranili v 1500 letih, ko nam usoda resnično ni bila naklonjena, in v razmerah, v katerih bi najbrž marsikateri drugi narod izginil brez sledu, (kakor so zares tudi izginili nekateri narodi, ki so bili nekdanj naši sosedje in so bili številčno močnejši ter so razpolagali z večjo vojaško silo in močnejšo in dolgotrajnejšo državo, kakor npr. Obri in Langobardi), nam je to lahko dokaz, da ima Božja previdnost še svoje načrte z nami in da nas Evropa potrebuje. Morda bomo lahko Evropi in človeštvu v celoti koristili ravno kot majhen narod, ki ga ne bremenijo tradicije in ki mu ni treba šele razbijati stoletnih miselnih kalupov, zvarjenih in predsodkov in državne birokracije.

NE SMEMO BITI PRESIBKI

Toda če rečemo, da bomo lahko opravili svojo usodno nalogo ravno kot majhen narod, s tem seveda nočemo reči, da bi jo lahko opravili kot poljubno majhen in šibak evropski narod. Usoda nas je postavila na tako važno mesto v Evropi in na tak politično-nacionalni prepričan, da bo mogel vzdržati tod in se uveljavljati le v vsakem in tudi v številnem in duhovnem pogledu močan, zdrav in zaveden narod. Kakor je človek posoda duše, tako je tudi narod kot organizem posoda duha. Le zdravo človekovo telo je vredna posoda zdravega duha, in to velja tudi za narodno telo in narodnega duha. Zato smo veseli števil, ki nam razodevajo, da se je obrnilo duhovno in telesno zdravje našega naroda na bolje.

REALISTIČEN ODNOS DO PROBLEMOV

Jasno je, da veselje nad večjo rodnostjo v slovenskem narodu še ne pomeni, da nimamo razumevanja za probleme, ki se pojavljajo zaradi preobljudenosti in s tem zaradi vedno večje stiske v nekaterih deželah na svetu. Toda tudi tu je treba poznati mero in presojeti stvari realistično. Tisti, ki danes rešujejo z obilico svojih pridelkov in proizvodnje svet pred lakoto, so evropski narodi in Severna Amerika (Združene države in Kanada). Ti narodi morajo ostati tudi biološko zdravi in krepki, če hočejo svetu pomagati. Samo z normalnim naravnim prirastkom pa bo zagotovljeno tako naraščanje njihove gospodarske in proizvodne sposobnosti in moči, da bodo lahko pomagali ostalemu svetu v stiski. To velja tudi za slovenski narod, ki se danes po pravici prišteva med tiste narode, ki so že toliko razvili svoje sposobnosti in svoje gospodarstvo, da lahko pomagajo drugim. (In znano je, da slovenski narod pomaga).

PREOBLJUDENOSTI NI KRIVO POMANJKANJE ZEMLJE

Preobljudenosti v azijskem svetu in še kje drugje pa ni krivo pomanjkanje prostora in zemlje, ampak preslabo izkoriščanje zemlje, pomanjkanje izobrazbe in volje po realističnem reševanju lastnih problemov. Taka volja pa se lahko rodi le iz osveščanja, ki ga moreta dati tem narodom samo izobrazba in krščanstvo. V tem spoznanju se moramo truditi, da uveljavimo tako v našem lastnem narodu kakor v svetu splošno nov odnos do stisk današnjega sveta. V duhu človeškega bratstva moramo skrbeti, da pomagamo drugim nesrečnejšim ljudstvom

ŽENA IN DOM

Je slovenska ženska enakopravna?

Na neki nedavni javni debati je bilo mimogrede načeto vprašanje ženske enakopravnosti v slovenskem narodu. Ne zgolj formalne enakopravnosti, ki je zajamčena z ustavami in zakoni, ampak dejanske enakopravnosti. Nekdo je menil, da so ženske še vedno v podrejenem položaju, drugi pa je to mnenje zavrnil in menil, da so bile ženske v slovenskem narodu že od nekdanj spoštovane in upoštevane ter dejansko enakopravne, tudi ko jim tega še niso jamčili zakoni. Po debati v razgovoru so nekatere univerzitetne študentke to potrdile. Rekle so, da se nikakor ne počutijo zapostavljene in da jim kaj takega sploh še nikoli ni prišlo na misel.

Ob tem se moramo vprašati, kaj tisti, ki še vedno tožijo nad dozdevno žensko neenakopravnostjo, sploh razumejo pod enakopravnostjo? Ne-čimno se še dogaja, da so ženske tu pa tam zapostavljene v službah, toda to se po drugi strani obilo izravna s tem, da jim dajejo marsikje prednost, zlasti če so mlade in lepe. V družini pa je bila Slovenka vedno enakopravna možu kot žena in mati in v večini slovenskih družin je ravno njeno mnenje najbolj upoštevano. In tako je bilo že od davnih časov. Ona je imela vedno največ besede pri vzgoji otrok, ona je upravljala družinske finance, njej je mož zaupal zaslužek, ko ga je prinesel domov, v prepričanju, da ga bo z njim najbolj modro in varčno uporabila.

Ravno to spoštovanje do ženske, zlasti poročene, in ta enakopravnost med spoloma, ki ni bila šele posledica kakih vsiljenih zakonov, je ena najlepših lastnosti slovenskega značaja in nam je lahko kot narodu v čast. Najbolj značilno je dal izraza temu položaju žene in matere v slovenski družbi Ivan Cankar. Izrazili pa so ga tudi mnogi drugi slovenski pisatelji.

Moda za vas

Bižuterija in nova moda

Geometrično linija letošnjih oblik je navdihnila tudi draguljarje in izdelovalce cenenih ženskih okrasov. Dosedanje oblike zanonk, uhanov, prstanov, ogrlic in zapestnic le redkokdaj lahko vskladimo z obleko, ki je razčlenjena že s kombinacijo barv in šivov. Tako stil Courèges že zahteva svoje dračotine, ki morajo biti pač v — stilu.

Opazile smo že zanimive, a dokaj nenavadne uhane, ki v majhnem ponavljajo glavno značilnost te modne linije: največ jih je v belo-črni barvi. kvadratne oblike. velikosti so različne, a veliki formati baje žanjejo več uspeha. Isto velja tudi za broške.

Pri tem moramo seveda pripomniti, da je pri takih nakupih treba še posebno paziti. Ti okrasni

predmeti so poceni in torej na razpolago vsem ženskam. Zato jih pogosto kupujemo kar tja v en dan in tako seveda svoje osebe ne okrasimo, ampak celo osmešimo. Ni res, da so ceneni okrasniki neokusni in da bi jih elegantna ženska ne smela nositi. Vemo, da posebno poletni zlata in dragih kamnov ne smemo nositi preobilo. Lepe in vesele učinke lahko dosežemo tudi z navadno bižuterijo, ki ima tudi to prednost, da jo lahko pogosto menjavamo za to ali ono toaletno, ker je pač poceni. Ves problem je pač — izbira. Strogih pravil ni; kot vedno bi nam moral svetovati naš okus, ki ga pa na žalost večkrat polomi. Naj še in še ponovimo tisto zlato pravilo, ki velja za vse: zmernost in spet zmernost. Preveč lepega ni več lepo. In če si majhna ženska obesi velikanske uhane in več vrst ogrlic, bo lahko le smešna, nikakor pa ne elegantna.

Vedno ponavljamo, da majhne ženske ne smejo tega in tega — boste dejale. Dejstvo je, da igra veliko vlogo višina, in oblika našega telesa in da moramo paziti na razmerja med vsemi faktorji, ki ustvarjajo naš zunanji videz. MARTINA

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
V NEDELJO, 25. MARCA OB 16. URI
V PROSVETNEM DOMU NA OPCIINAH

Carlo Goldoni

GROBIJANI

(GRUBJANE)

V KULTURNEM DOMU V TRSTU
DVA PASIJONA

»VINSKA ŽALOSTNA Z ALELUJO«
»SKOFJELOSKI PASIJON«

Napisal — priredil MIRKO MAHNIC

Scena: VIKTOR MOKA - Kostumi: ALENKA BARTLOVA - Glasba: MARJAN VODOPIVEC - Režija:

MIRKO MAHNIC

RAZPORED PREDSTAV:

v nedeljo, 3. aprila ob 20. uri (Premierski abonma) balkon Lir 500; v ponedeljek, 4. aprila ob 21. uri (Abonma prva ponovitev) balkon Lir 300; v torek, 5. aprila ob 17. uri; v sredo, 6. aprila ob 20. uri (Studentski abonma); v četrtek, 7. aprila ob 21. uri (Sindikalni abonma); v petek, 8. aprila ob 17. uri (Invalidski abonma); v soboto, 9. aprila ob 21. uri (Okoliški abonma); v nedeljo, 10. aprila ob 16.30 uri (Abonma nedeljski popoldanski); v ponedeljek, 11. aprila ob 16.30 uri zadnja predstava.

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

na poti do izobrazbe in do stanja, v katerem bodo lahko razvili svoje lastne sposobnosti in se lotili reševanja svojih problemov. Tedaj — in samo tedaj — bo rešen tudi problem preobljudenosti in stradanja v Indiji in drugod. Izobrazena ljudstva bodo regulirala svojo biološko rast, kakor jo regulirajo razviti evropski in severnoameriški narodi, in jo prilagodila ritmu splošnega razvoja v svetu.

Toda Zemlja ima še mnogo prostora, treba ga je samo izkoristiti.

NOVE MOŽNOSTI PRED ČLOVEŠTVOM

In prepričani smo, da preden bo ves prostor na Zemlji izkoriščen, se bodo odprle človeštvu že nove možnosti, ki se zdijo zdaj še na področju znanstvene fantastike in jih slutijo le redki znanstveniki. Toda človeštvo je znalo doslej še vedno pravočasno rešiti vsak svoj eksistenčni problem in bo znalo rešiti tudi sedanje in bodoče probleme.

Tega smo tem bolj gotovi, ker trdno verujemo, da Bog svojega človeštva ne bo pustil na cedilu. Celotni tisti, ki ne verujejo v Boga, ampak samo v znanost, kakor neka-

teri sovjetski znanstveniki, že napovedujejo v nekaj stoletjih kolonizacijo novih svetov, ki jih danes tehnika in znanost šele osvajata. In tudi zato smo prepričani, da noben človek ni in ne bo nikoli odveč, ampak da je človek največja dragocenost in bogastvo, in da je zločin ne le moriti nerogene, ampak tudi degradirati človeka na stopnjo prehitro se množee živali ali plevela, katerega širjenje bi naj zavrl s kemičnimi sredstvi.

NEPOTREBEN STRAH

Včasih imamo vtis, da so se celo nekateri cerkveni krogi okužili s paničnim strahom pred bodočnostjo človeštva, s strahom, ki izvira iz materialističnega maltusijanskega pojmovanja in iz nezaupanja v Božjo previdnost. Toda tak strah je odveč. Potrebni so nam le zaupanje v Boga, ljubezen do človeka, mednarodna in socialna pravičnost in realizem, pa ni problema, ki bi ga človeštvo ne moglo rešiti.

In ravno v tem prizadevanju bo lahko zdrav in močan slovenski narod odigral pomembno vlogo.

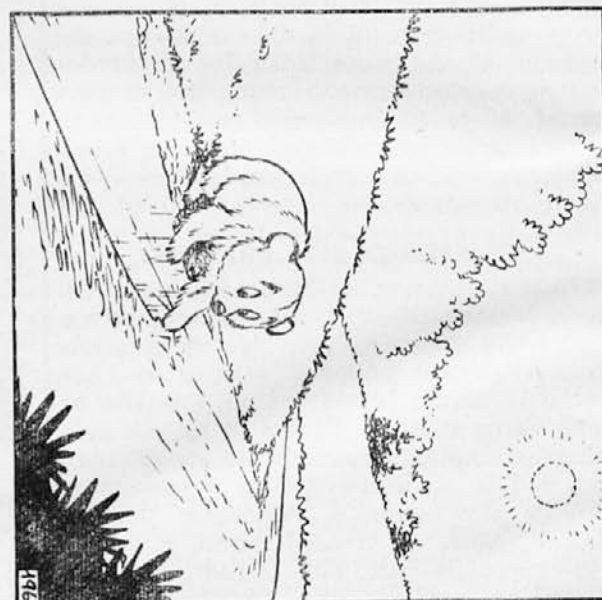

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

34

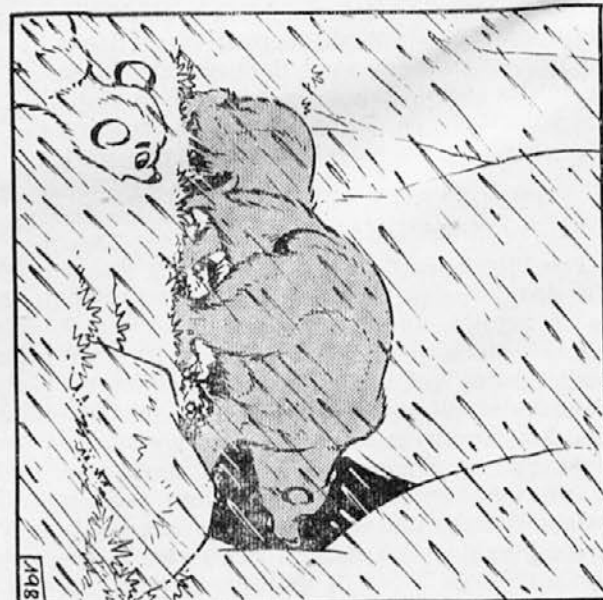
piše in riše
Miki Muster

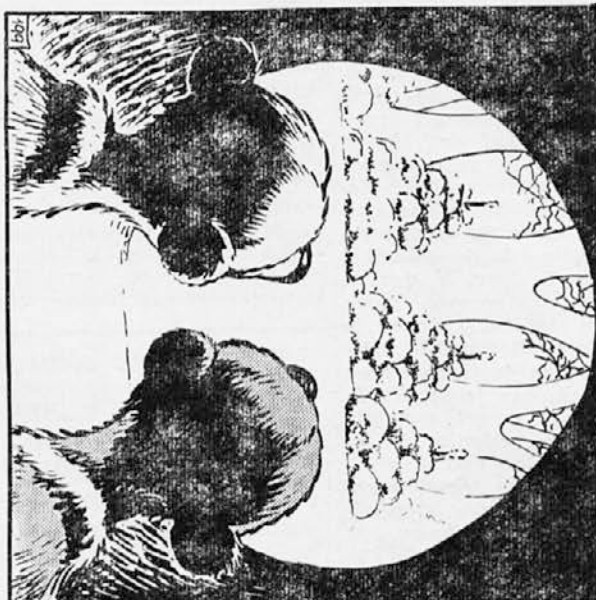
196. Toda rib je bilo vse manj in manj. Vse, kar je bilo živega v potoku, se je zarilo g'rboko v obrežno blato, da bi tam prespalo zimno, ki se je bližala z velikimi koraki. Vsako jutro je vodo v tolmunu prekrila tanka skorja ledu. Čez dan jo je sicer sonce otajalo, vode in življenja v njej pa ni moglo več ogreti.

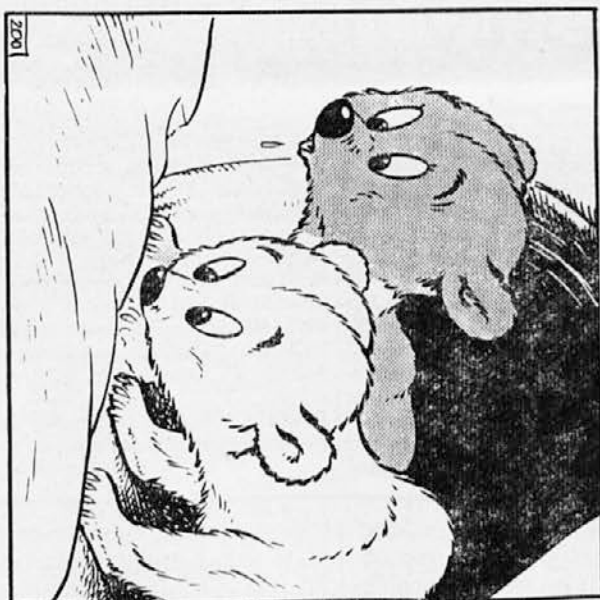
197. Snežek najprej ni vedel, kam so izginile vse vodne živali, potem pa je pričel brskati po blatu in je izvilkel nekaj zab. S takim lovom ni imel posebnega veselja. Rjavček pa sploh ni hotel več v vodo, odkar se je ta shladila. Zelo se je polepiti in ni mislil na nič drugega, kot na hrano in spanje.

198. Potem so začeli deževni dnevi. Lilo je kot iz skata in medvedje so prečepeli vse dni v brlogu. Le nekajkrat so se podali na krajshe izprehode in še takrat oba rjavca nista počela drugega kakor žrta žir kot za slavo. Z nabitimi trebuhi sta odceppljala nazaj v temno volilno in Snežek je kmalu slišal njuno zadovoljno smrčanje.

199. Dnevi so postajali vse krajši in noči vedno hladnejše. Nekega jutra, ko so pokrkali iz brloga, je bilo zunaj vse belo. Rjavček in Snežek še nikoli nista videla snega, zato sta zdaj presenečena strmela v debele snežinke, ki so počasi padale izpod sivega neba. Kosmatinka pa je samo zagodimjala, se zvalila v klobič in spala naprej.

200. Mladita sta stopila k vhodu in si ogledovala čudno belo preprogo. Povoljala sta jo, toda njen duh jima ni povedal ničesar. Potem sta se dotaknila snega z jezikom. Uh, kako je bil mrzel! In ko se je stopil je bil — vodal! Rjavček ni bil navdušen. Zlezel je nazaj v brlog. Snežek pa je stopil na mehko belo preprogo.

201. Stekel je po jasi in se ozrl. V snegu je opazil okrogle luknje, čditise svojih šap. Skočil je in spel so ostali za njim okrogli sledovi. To ga je zabavalo. Kako mehko je in stopinje so tihe, skoro neslišne. Le zakaj ne pride za njim Rjavček? Igral bi se z njim. Stekel je v volilno, toda oba rjava medvedca sta spala kot ubita.